

ЗВІТ

ДЕРЖАВНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ ЗА 2001 РІК

Київ 2002

ЗМІСТ

Вступне слово Голови Комісії	3
Розділ 1. Діяльність Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку	4
1. Місце та роль Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку в системі органів державної влади	4
2. Організаційна структура та діяльність Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку	5
Розвиток законодавства на фондовому ринку України та взаємодія з державними органами	6
Регулювання фондового ринку України	8
Інвестиційна діяльність на фондовому ринку України	9
Реєстрація, контроль емісійної діяльності та розвиток корпоративного управління	11
Ліцензування діяльності на ринку цінних паперів	11
Інформаційне забезпечення розвитку державного регулювання та розкриття інформації на ринку цінних паперів	12
Контрольно-правова діяльність на фондовому ринку України	14
Пруденційний нагляд та захист прав інвесторів на ринку цінних паперів України	18
Судова і правова робота та правозастосування на фондовому ринку України	20
Координація діяльності територіальних органів	21
Міжнародна діяльність Комісії	24
Координація підготовки фахівців фондового ринку	25
Діяльність Комісії по роботі з громадськістю	26
Кадрове забезпечення діяльності Комісії	27
Фінансове забезпечення Комісії	29
3. Дорадчі органи Комісії, консультаційно-експертна робота	30
Розділ 2. Розвиток фондового ринку України	32
1. Місце та стан розвитку фондового ринку в економічному просторі України	32
2. Стан розвитку фондового ринку	36
2.1. Емісійна діяльність на ринку цінних паперів	36
2.2. Інфраструктура ринку цінних паперів	41
Діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів	41
Діяльність з надання послуг щодо зберігання цінних паперів	43
Діяльність депозитаріїв цінних паперів	45
2.3. Обіг цінних паперів	47
Діяльність з торгівлі цінними паперами	47
Діяльність з організації торгівлі на ринку цінних паперів	52
2.4. Діяльність інститутів спільного інвестування	57
2.5. Діяльність СРО	60
3. Стан розвитку ринку цінних паперів у регіональному розрізі	61
Додатки	100

Вступне слово Голови Комісії

Минулий рік увійде в історію України як початок потужного національного економічного відродження. Внесок у створення необхідних передумов цього піднесення зробила Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Комісія спільно з іншими державними установами брала активну участь у розробці Законів України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)», «Про обіг векселів в Україні» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань оподаткування». Зокрема, в результаті позитивних змін у податковому законодавстві ринок корпоративних облігацій зріс у 2001 році майже у 10 разів.

На сьогодні одним з пріоритетних напрямів роботи Комісії є здійснення комплексу заходів щодо запровадження та розвитку загальноприйнятих принципів корпоративного управління, передбачених Указом Президента України від 26.03.01 №198/2001 «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку України». Комісія працює над Кодексом корпоративного управління. Цей Кодекс є зведеними нормами та правилами, викладеними як загальні принципи, що регулюють порядок реалізації корпоративних відносин. Найбільша увага в Кодексі приділена регулюванню порядку здійснення акціонерами права голосу, формування та діяльності ради директорів або спостережної ради, підзвітності виконавчого органу товариства та інших механізмів забезпечення захисту прав акціонерів. Кодекс корпоративного управління містить стандарти, правила і принципи, викладені як норми, рекомендовані для виконання.

Одне з основних завдань Кодексу – утворення на основі міжнародних стандартів оптимальної моделі корпоративного управління в умовах національного законодавства.

У 2001 році була продовжена робота з підвищення прозорості та ліквідності ринку цінних паперів та підвищення довіри до нього, створення умов для розвитку інвестиційних інститутів.

З повагою,

Олег Мозговий

Розділ 1. Діяльність Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку

1. Місце та роль Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку у системі органів державної влади

Фондовий ринок України почав формуватися у XVIII ст. У 1796 році було відкрито Одеську фондову біржу. Вже тоді поряд з біржовими комітетами, які контролювали діяльність маклерів, урядові комісії стежили за котируванням цінних паперів.

У грудні 1917 року радянський уряд заборонив операції з цінними паперами. Але в період нової економічної політики знову з'явився обіг цінних паперів на організованому ринку, який здійснювали переважно, фондові відділи при товарних біржах у кількох великих торговельно-промислових центрах, у тому числі в Києві та Харкові. Після етапу нової економічної політики за рішенням радянського уряду у 1930 році всі товарні та фондові біржі було ліквідовано.

Чекати їх відродження довелося понад півстоліття – до початку 90-х років. Приватизація та поява акціонерних товариств стали визначальним фактором відновлення діяльності фондових бірж і налагодження позабіржового обігу цінних паперів.

Історія сучасного фондового ринку України почалась від дня прийняття у 1991 році Закону України «Про цінні папери і фондову біржу».

Найбільш важливим, з точки зору визначення правових засад здійснення державного регулювання ринку цінних паперів, державного контролю за випуском та обігом цінних паперів та їх похідних, став Указ Президента України, яким 12 червня 1995 року утворено Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку. Було визначено її завдання, функції, повноваження, права, відповідальність та відносини з іншими державними органами з питань регулювання та контролю на ринку цінних паперів.

Досвід функціонування розвинутих ринкових економік указує на те, що ринок цінних паперів взагалі є одним із найбільш регульованих та регламентованих державою на відміну, наприклад, від товарних або валютних ринків. Це пов'язано з рядом особливостей цього ринку, а саме, швидким рухом капіталів, який забезпечується обігом різних видів цінних паперів, існує у правових вимогах законодавчої бази та системи правовідносин власності, що склалися у державі.

Поступовий розвиток фондового ринку в Україні обумовив необхідність приведення в дію механізму державного регулювання ринку цінних паперів. Світова практика свідчить, що створення спеціального державного органу, відповідального за регулювання та контроль на фондовому ринку, є подальшим стимулом його розвитку.

У 1997 році Указом Президента України «Про Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку» затверджено Положення про Комісію, у якому, зокрема, зазначено, що Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку входить до центральних органів виконавчої влади, підпорядкована Президенту України і підзвітна Верховній Раді України. У своїй діяльності Комісія керується Конституцією і нормативно-правовими актами України.

Основні завдання Комісії, визначені Законом України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», який прийнято у 1996 році, визначені так:

- формування та забезпеченні реалізації єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування ринку цінних паперів та їх похідних в Україні, сприяння адаптації національного ринку цінних паперів до міжнародних стандартів;
- координація діяльності державних органів з питань функціонування в Україні ринку цінних паперів та їх похідних;
- здійснення державного регулювання та контролю за випуском і обігом цінних паперів та їх похідних на території України, дотримання законодавства у цій сфері;
- захист прав інвесторів шляхом застосування заходів щодо запобігання і припинення порушень законодавства на ринку цінних паперів, застосування, у межах своїх повноважень, санкцій за порушення законодавства;

- сприяння розвитку ринку цінних паперів;
- узагальнення практики застосування законодавства України з питань випуску та обігу цінних паперів в Україні, підготовка пропозицій щодо його вдосконалення.

Комісія плідно співпрацює з Адміністрацією Президента України, Кабінетом Міністрів України, міністерствами та відомствами. Діяльність Комісії підтримується Президентом України та Верховною Радою України. Спільні зусилля стимулюють розвиток ринку цінних паперів в Україні, проводиться активна спільна робота щодо вдосконалення правової бази функціонування ринку з метою приведення її у відповідність до міжнародних принципів та стандартів регулювання. При вирішенні найважливіших питань розвитку фондового ринку Комісія використовує інтелектуальний потенціал Консультаційно-експертної ради, до складу якої входять вчені, спеціалісти та практики, які надають вагому методологічну підтримку у підготовці законодавчих та нормативних документів.

2. Організаційна структура та діяльність Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку

З часу утворення (червень 1995 року) Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку відбулись значні організаційні зміни, які дозволяють Комісії більш якісно виконувати покладені на неї функції (**додаток 1**).

У 1996 році було закінчено створення мережі територіальних управлінь Комісії. Сьогодні 25 територіальних управлінь та 2 територіальних відділення, що входять до них, здійснюють державну політику в сфері регулювання ринку цінних паперів у регіонах України (**додаток 2**).

До складу центрального апарату входять 12 управлінь та 3 самостійні відділи (**додаток 3**).

У результаті реорганізацій структури центрального апарату та територіальних органів, що відбувалися протягом останніх років відповідно до вимог чинного законодавства, здійснювався і перерозподіл функцій між структурними підрозділами, що сприяло поліпшенню діяльності Комісії. Головною особливістю реорганізацій у системі Комісії була орієнтація на створення спеціалізованих функціональних підрозділів. Так, після реорганізації структури Комісії були утворені у центральному апараті:

- управління розвитку законодавства та взаємодії з державними органами, до складу якого входять відділи:
 - розвитку законодавства,
 - взаємодії з державними органами,
 - координації підготовки фахівців фондового ринку,
 - координації діяльності територіальних органів та
 - сектор базових законів про цінні папери.
- управління регулювання та розвитку ринку цінних паперів, до складу якого входять відділи:
 - регулювання діяльності СРО, організаційно оформлених ринків та з питань похідних цінних паперів,
 - регулювання реєстраторської, депозитарної та розрахунково-клірингової діяльності;
- управління інвестиційної діяльності, до складу якого входять відділи:
 - регулювання діяльності інвестиційних компаній, інвестиційних керуючих та торговців цінними паперами,
 - реєстрації емісій ІСІ, нагляду за діяльністю інвестиційних керуючих та методології забезпечення діяльності ІСІ,
 - з питань діяльності недержавних пенсійних фондів;
- управління корпоративних фінансів, до складу якого входять відділи:
 - реєстрації емісій інституційних та професійних учасників ринку,

- реєстрації емісій підприємств,
 - методології та розвитку корпоративного управління;
- управління ліцензування діяльності професійних учасників ринку цінних паперів, до складу якого входять відділи:
 - ліцензування реєстраторської, депозитарної та розрахунково-клірингової діяльності,
 - ліцензування торгівлі цінними паперами, управління цінними паперами, реєстрації організаторів торгівлі та СРО;
- управління звітності учасників ринку цінних паперів, до складу якого входять відділи:
 - методології, обліку, звітності на ринку цінних паперів,
 - звітності професійних учасників та інститутів спільного інвестування,
 - звітності емітентів цінних паперів,
 - аналізу та інформаційних технологій;
- контрольно-правове управління, до складу якого входять відділи:
 - контрольно-ревізійний,
 - розслідування правопорушень на ринку цінних паперів;
- управління пруденційного нагляду, до складу якого входять відділи:
 - захисту прав інвесторів,
 - пруденційного нагляду,
 - сектор аналізу діяльності з питань пруденційного нагляду та захисту прав інвесторів;
- юридичне управління, до складу якого входять відділи:
 - правової роботи,
 - претензійно-позовної роботи,
 - супроводження розгляду справ про правопорушення на ринку цінних паперів;
- управління організаційного забезпечення, до складу якого входять:
 - загальний відділ,
 - відділ організації проведення засідань Комісії,
 - сектор по роботі з громадськістю,
 - секретаріат Координаційної ради при Президентові України з питань функціонування ринку цінних паперів в Україні;
- управління фінансування та бухгалтерського обліку, до складу якого входять:
 - відділ бухгалтерського обліку та звітності,
 - планово-фінансовий відділ,
 - сектор контрольно-ревізійної діяльності;
- управління господарського забезпечення, до складу якого входять відділи:
 - господарського, побутового та транспортного обслуговування,
 - матеріально-технічного постачання;
- відділ міжнародних зв'язків;
- відділ кадрової роботи та державної служби.

Розвиток законодавства на фондовому ринку України та взаємодія з державними органами

Відповідно до покладених на Комісію завдань щодо розвитку законодавства у сфері державного регулювання ринку цінних паперів України протягом 2001 року здійснювалась розробка проектів законів України з питань функціонування фондового ринку, проектів змін та доповнень до діючих нормативно-правових актів України та супроводження проектів законодавчих актів при їх погодженні у відповідних міністерствах і відомствах, розгляді їх у

Кабінеті Міністрів України та Верховній Раді України, а також здійснювались заходи щодо адаптації законодавства України про цінні папери до законодавства Європейського Союзу.

У 2001 році набрали чинності три Закони України, участь у розробці яких брала Комісія – «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)», «Про обіг векселів в Україні» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань оподаткування».

Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» визначає правові та організаційні засади діяльності суб'єктів спільного інвестування, залучення та ефективного розміщення фінансових ресурсів на ринку цінних паперів. Закон встановлює значні обмеження на діяльність інвестиційних фондів та жорсткий державний контроль за їх діяльністю, чіткий та прозорий механізм їх створення і функціонування.

Закон України «Про обіг векселів в Україні» встановлює національні особливості та врегульовує колізії Уніфікованого закону про переказні векселі та прості векселі (1930 року) на території України та максимально врегульовує проблеми застосування та використання векселів в господарському обігу України.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань оподаткування», який було розроблено відповідно до Прикінцевих положень Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)», було усунуто подвійне оподаткування доходів учасників інститутів спільного інвестування від інвестиційних операцій, що робить спільні інвестиції більш ефективними ніж індивідуальне інвестування.

Протягом 2001 року за участю Комісії Кабінетом Міністрів України було розроблено та внесено на розгляд Верховної Ради України ряд законопроектів, зокрема:

- «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»;
- «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)»;
- «Про внесення змін до деяких законів України (стосовно підвищення ролі фондового ринку)»;
- «Про внесення доповнень до Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»;
- «Про внесення змін до Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні».

Протягом 2001 року Комісією було здійснено опрацювання та супроводжено у Верховній Раді України більш ніж 35 законопроектів, що стосуються функціонування ринку цінних паперів та відносин прав власності.

Комісія бере активну участь у проведенні в Україні пенсійної реформи. У рамках проведення зазначеної реформи за участю фахівців Комісії були розроблені проекти Законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і проект Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення», які повинні дати поштовх для подальшої розбудови інфраструктури фондового ринку України. Це пов'язано з тим, що активи пенсійної системи будуть інвестуватись через механізми фондового ринку та його інфраструктуру. Обидва законопроекти прийняті Верховної Ради України в першому читанні та готуються до другого читання.

Регулювання фондового ринку України

Відповідно до покладених на Комісію завдань щодо розвитку та функціонування ринку цінних паперів України протягом 2001 року була проведена така робота:

- здійснювалося регулювання та сприяння розвитку ринку цінних паперів через розробку та впровадження актів законодавства України з питань регулювання депозитарної, розрахунково-клірингової діяльності, діяльності організаторів торгівлі цінними паперами, саморегулювних організацій;
- розроблялися правила та стандарти здійснення операцій на ринку цінних паперів;
- визначалися правові відносини і здійснювалося налагодження постійної взаємодії між учасниками Національної депозитарної системи у відповідності до Закону України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні»;
- розроблялися стандартні вимоги до правил здійснення операцій на організаторах торгівлі;
- розроблялися моделі інфраструктури фондового ринку;
- здійснювалося узагальнення практики застосування законодавства України з питань регулювання та розвитку ринку цінних паперів;
- розроблялися пропозиції щодо його вдосконалення, адаптації до світових стандартів законодавства України.

З метою створення сприятливих умов для професійної діяльності на ринку цінних паперів та на виконання вимог Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку України» від 26.03.01 № 198/2001 Комісією було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні».

Реалізація зазначеного проекту сприятиме проведенню єдиної державної політики щодо упорядкованості на фондовому ринку регуляторних вимог, запроваджує безпосередню участь обласних державних адміністрацій у розбудові фондового ринку, посиленню контролю за дотриманням учасниками фондового ринку норм законодавства, підвищить вимоги до членів саморегулювних організацій, що сприятиме захисту законних прав та інтересів інвесторів, а також - делегуванню повноважень державних органів виконавчої влади саморегулювним організаціям. Основні засади розвитку саморегулювання на фондовому ринку України, що затверджені рішенням Комісії від 22.11.01 №350, було розроблено з метою оптимізації державного регулювання фондового ринку.

Все більш актуальним стає питання впровадження заходів для зосередження вторинної торгівлі цінними паперами інвестиційно-привабливих підприємств України виключно на фондових біржах та у торговельно-інформаційних системах. Актуальність цього процесу знайшла підтвердження в Указі Президента України «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку України», де, зокрема, зазначається, що «...ліквідний, прозорий фондовий ринок має забезпечити реалізацію національних інтересів України, сприяти зміцненню економічного суверенітету...».

Україна готується стати членом Європейського Союзу. Стратегія і визначення заходів при вирішенні економічних та соціальних питань повинні будуватись з врахуванням вимог законодавства ЄС, зокрема, в галузі цінних паперів та фондового ринку.

З метою створення цілісного, відкритого, прозорого, високоліквідного ринку цінних паперів розроблено проект Закону України «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України», а саме, до Законів України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» та «Про цінні папери і фондову біржу» стосовно зосередження укладення угод з купівлі-продажу цінних паперів відкритих акціонерних товариств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави та підприємств, які займають монопольне становище на загальнодержавному ринку товарів і послуг України, та інших інвестиційно привабливих підприємств виключно на організованому ринку (крім угод, що

укладаються у процесі приватизації, угод щодо цінних паперів сумарна вартість яких, виходячи з номінальної вартості, становить менше 150 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, а також у разі успадкування цінних паперів, дарування, внесення їх як майнового внеску до статутних фондів господарських товариств. На даний час зазначений законопроект знаходиться на розгляді у Верховній Раді України.

Централізація системи організованої торгівлі повинна синхронізуватися з удосконаленням Національної депозитарної системи. В «Основних напрямках розвитку Національної депозитарної системи», затверджених рішенням Комісії від 06.03.01 № 52, висвітлені проблеми і намічені шляхи подальшого розвитку моделі інфраструктури фондового ринку, у тому числі і питання створення Центрального депозитарію цінних паперів.

Розвиток фондового ринку України неможливий без упорядкування діяльності професійних учасників ринку на підставі впровадження міжнародних стандартів діяльності, впровадження сучасних технологій. Тому, продовжувалася робота щодо впровадження Стандарту депозитарного обліку №1 «Загальні засади здійснення депозитарного обліку».

Здійснюється робота щодо вдосконалення, адаптації до світових стандартів законодавства України, а саме – нормативних документів, які регулюють реєстраторську, депозитарну, розрахунково-клірингову діяльність.

Інвестиційна діяльність на фондовому ринку України

На Комісію відповідно до завдань щодо розвитку інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів України покладені функції щодо:

- нагляду та регулювання діяльності стосовно спільного інвестування;
- реєстрації випуску інвестиційних сертифікатів інвестиційних фондів та інвестиційних компаній, змін та доповнень до інформації про випуск інвестиційних сертифікатів інвестиційних фондів та інвестиційних компаній;
- скасування випуску інвестиційних сертифікатів інвестиційних фондів та інвестиційних компаній, анулювання випуску інвестиційних сертифікатів інвестиційних фондів та інвестиційних компаній у разі відсутності розміщення такого випуску;
- заміни свідоцтва про випуск інвестиційних сертифікатів інвестиційних фондів та інвестиційних компаній відповідно до діючого законодавства України;
- розробки проектів законодавчих та нормативно-правових актів тощо.

У зв'язку з прийняттям Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» на Комісію були покладені додаткові функції:

- нагляд та регулювання діяльності щодо управління активами схем колективного інвестування (далі – ІСІ);
- реєстрація регламентів ІСІ та змін до них, ведення державного реєстру ІСІ;
- видача дозволів (ліцензій) на управління активами ІСІ;
- реєстрація випусків цінних паперів пайових та корпоративних інвестиційних фондів та встановлення вимог щодо випуску цінних паперів, проспектів емісій;
- реєстрація змін та доповнень до проспектів емісії ІСІ;
- перевірка звітів компаній з управління активами про результати розміщення цінних паперів ІСІ;
- скасування, анулювання реєстрації випусків цінних паперів ІСІ;
- порушення питання щодо ліквідації ІСІ та участь у складі їх ліквідаційної комісії спеціалістів Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Прийняття Закону України "Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)" заклало підґрунтя нового виду діяльності та утворило умови для створення нових інститутів на фондовому ринку. Разом з тим виник ряд проблем з інвестиційними компаніями та взаємними фондами інвестиційних компаній, які були

утворені раніше згідно з Указом Президента України від 19 лютого 1994 року «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії».

Головною проблемою є те, що відкриті інвестиційні фонди та відкриті взаємні фонди інвестиційних компаній створені до набрання чинності цим Законом, повинні ліквідуватися або привести свою діяльність у відповідність з вимогами цього Закону. Порядок реорганізації інвестиційних фондів та інвестиційних компаній потребує розробки механізму такої трансформації, але враховуючи специфіку провадження діяльності інвестиційних фондів, а також проблеми діючих інвестиційних фондів та взаємних фондів інвестиційних компаній, процедура передачі активів та обмін інвестиційних сертифікатів є доволі складними.

Частина діючих фондів та взаємних фондів інвестиційних компаній не може провести розрахунки зі своїми учасниками, ліквідуватися або реорганізуватися у зв'язку з наявністю на їх позабалансових рахунках залишків приватизаційних паперів. За даними Фонду державного майна України в процесі сертифікатної приватизації фінансовими посередниками було акумульовано тільки житлових чеків на суму 3 млн. грн.

Комісія зверталась до Фонду державного майна України з проханням вирішити це питання шляхом внесення змін до Закону України від 18.05.2000 №1733-III «Про Державну програму приватизації», передбачивши проведення у 2002 році аукціону з продажу нереалізованих за грошові кошти невеликих державних пакетів акцій без обмеження ціни за житлові чеки та залишки приватизаційних майнових сертифікатів.

Ще одним проблемним питанням, що виникає при скасуванні випуску інвестиційних сертифікатів, є реалізація активів на аукціоні.

На даний період інвестиційним фондам та взаємним фондам інвестиційних компаній важко реалізувати власні пакети акцій, майно, тому що балансова вартість їх значно відрізняється від реальної вартості. Крім того, не завжди існує попит на запропоновані пакети акцій тому, що вони не мають достатньої привабливості. У зв'язку з цим інвестиційні фонди не мають достатніх грошових коштів для розрахунків з учасниками.

За станом на 01.01.02 Комісією:

- скасовано випуск інвестиційних сертифікатів у зв'язку з ліквідацією 29 інвестиційним фондам на суму 240,070 млн. грн. та 31 інвестиційним компаніям на суму 154,290 млн. грн.;
- скасовано випуск інвестиційних сертифікатів, у зв'язку з перетворенням, 7 інвестиційним фондам на суму 166,188 млн. грн. та 3 інвестиційним компаніям на суму 0,915 млн. грн.;
- зареєстровано випуск інвестиційних сертифікатів 3 інвестиційним фондам для здійснення спільного інвестування на суму 40,725 млн. грн.;
- зареєстровано випуск інвестиційних сертифікатів у зв'язку з перетворенням 7 інвестиційним фондам на суму 19,059 млн. грн. та 3 інвестиційним компаніям на суму 1,440 млн. грн.;
- видано 149 свідоцтв про випуск інвестиційних сертифікатів інвестиційним компаніям та 91 свідоцтв – інвестиційним фондам у зв'язку із визначенням емітентами форми випуску інвестиційних сертифікатів;
- видано 15 відмов у заміні свідоцтва про випуск інвестиційних сертифікатів інвестиційним фондам та 6 відмов – інвестиційним компаніям у зв'язку із визначенням емітентами форми випуску інвестиційних сертифікатів;
- видано 7 відмов на скасування випуску інвестиційних сертифікатів інвестиційним фондам та 7 відмов – інвестиційним компаніям;
- видано 5 повідомлень про анулювання випуску інвестиційних сертифікатів інвестиційним компаніям та 2 повідомлення інвестиційним фондам у зв'язку із відсутністю здійснення діяльності із спільного інвестування.

Реєстрація, контроль емісійної діяльності та розвиток корпоративного управління

Пріоритетними завданнями діяльності Комісії у галузі корпоративного управління є здійснення комплексу заходів щодо запровадження та розвитку загальноприйнятих принципів корпоративного управління, передбачених Указом Президента України від 28.03.01 №198/2001 «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку України».

Комісія ініціювала питання про прийняття окремого Указу Президента України «Про розвиток корпоративного управління в Україні», яким передбачається затвердити Концепцію розвитку корпоративного управління в Україні. Завдання Концепції – оцінка сучасного стану корпоративних відносин та визначення напрямів розвитку корпоративного управління в Україні, зокрема, розробка та ухвалення Кодексу корпоративного управління.

Принципами корпоративного управління організації економічного співробітництва та розвитку та інших організацій встановлено мінімальні стандарти корпоративного управління щодо забезпечення прав акціонерів, діяльності органів управління господарського товариства, розкриття інформації тощо, і є своєрідним «орієнтиром» для розробки стандартів і правил корпоративного управління на національному рівні. Такі національні стандарти ґрунтуються на загальноприйнятих принципах з урахуванням особливостей конкретного ринку та існують у багатьох країнах світу. В Україні ці стандарти будуть викладені у Кодексі корпоративного управління. У 2001 році Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку було зареєстровано 2504 випусків акцій на загальну суму 21921,417 млн. грн., у т.ч. було скасовано 144 випусків акцій на загальну суму 155,199 млн. грн. Також було зареєстровано 62 випуски облігацій підприємств на загальну суму 694,324 млн. грн.

У 2001 році Комісія не надавала дозволів на обіг цінних паперів українських емітентів за межами України та не реєструвала акції та облігації іноземних емітентів. У 2001 році в реєстрації було відмовлено у 54 випадках.

Комісією було винесено 323 розпорядження про усунення порушень законодавства про цінні папери щодо емісійної діяльності та складено 158 актів про правопорушення на ринку цінних паперів, у т.ч. розглянуто 158 справ про правопорушення (**таблиця 1**).

Таблиця 1. Результати розгляду справ у 2001 році

Результат розгляду	Кількість
Накладено штрафів	79
Винесено попереджень	67
Направлено на додаткову перевірку	2
Справу закрито	10

Ліцензування діяльності на ринку цінних паперів

Відповідно до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» Комісія як орган ліцензування забезпечує:

- виконання законодавства у сфері ліцензування на ринку цінних паперів, затверджує спільно з уповноваженим органом з питань ліцензування ліцензійні умови провадження професійної діяльності на ринку цінних паперів;
- видає та переоформлює ліцензії, видає дублікати ліцензій на професійну діяльність на ринку цінних паперів;
- приймає рішення про визнання ліцензій недійсними;
- здійснює в межах своєї компетенції контроль за додержанням ліцензійних умов;
- видає розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов;
- анулює ліцензії на професійну діяльність на ринку цінних паперів, формує і веде ліцензійний реєстр.

Протягом 2001 року були розроблені Ліцензійні умови впровадження професійної діяльності на ринку цінних паперів, затверджені рішенням Комісії від 14.03.01 № 60, та зміни до них, затверджені рішенням від 29.11.01 № 337.

Видача ліцензій на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів була розпочата тільки в липні 2001 року.

Протягом 2001 року Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку було видано 109 (86 нових учасників ринку цінних паперів, 23 – торговці цінними паперами, що мали дозволи та отримали нову ліцензію в установленому порядку) ліцензій на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів, а саме, діяльності з випуску та обігу цінних паперів.

У жовтні 2001 року 641 торговцю цінними паперами замінено дозволи на здійснення діяльності з випуску та обігу цінних паперів на бланки ліцензій єдиного зразка.

Протягом 2001 року було анульовано 56 дозволів на здійснення діяльності з випуску та обігу цінних паперів, з них 25 за ініціативою заявника та 31 з інших причин.

Протягом 2001 року Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку було видано 17 ліцензій на здійснення професійної депозитарної діяльності зберігача цінних паперів, переоформлено 10 ліцензій, закінчився термін дії 11 ліцензій.

Протягом 2001 року Комісією було видано 22 ліцензії на здійснення професійної діяльності щодо ведення реєстру власників іменних цінних паперів. Анульовано 11 дозволів, з них 4 – за ініціативою заявника, у 2 дозволів закінчився термін дії та 5 – з інших причин.

Комісією було видано 8 ліцензій на здійснення професійної діяльності з організації торгівлі.

У 2001 році було продовжено термін дії Свідоцтва про реєстрацію фондової біржі п'яти фондовим біржам, а саме:

- Донецькій фондовій біржі;
- Київській міжнародній фондовій біржі;
- Кримській фондовій біржі;
- Українській міжбанківській валютній біржі;
- Українській фондовій біржі.

Також продовжено термін дії Свідоцтва про реєстрацію торговельно-інформаційної системи Дочірньому підприємству «Технічний центр «ПФТС» та видано Свідоцтво про реєстрацію торговельно-інформаційної системи Дочірньому підприємству Асоціації «Південноукраїнська торговельно-інформаційна система» – «Південь-Сервер».

Комісія продовжила термін дії Свідоцтва про реєстрацію саморегулювальної організації Київській міжнародній фондовій біржі і видала Свідоцтва про реєстрацію саморегулювальної організації Українській фондовій біржі та Українській асоціації торговців цінними паперами.

Інформаційне забезпечення розвитку державного регулювання та розкриття інформації на ринку цінних паперів

Комісією для формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування ринку цінних паперів в Україні, сприяння адаптації національного ринку цінних паперів до міжнародних стандартів у 2001 році здійснювалась наступна робота:

- прийняття, обробка та аналіз усіх видів звітності учасників ринку цінних паперів;
- створювалась єдина інформаційна система Комісії, продовжувалось формування інформаційних баз даних;
- здійснювалось розкриття інформації про діяльність емітентів цінних паперів і професійних учасників ринку цінних паперів;
- розгляд справ про правопорушення, складання актів про правопорушення на ринку цінних паперів та надання розпоряджень про усунення порушень законодавства про цінні папери щодо порушення порядку подання звітності;

- розробка нормативних актів та участь у підготовці змін та доповнень до діючого законодавства з питань методології обліку, звітності учасників ринку цінних паперів та інформаційних технологій на ринку цінних паперів.

Таблиця 2. Звіти, прийняті центральним апаратом Комісії у 2001 році

Звіти, які надавалися	Кількість
Квартальні звіти:	
□ торговців	3013
□ реєстраторів	1440
□ зберігачів	328
□ інститутів спільного інвестування	760
□ саморегулювальних організацій	160
Річні звіти торговців	713
Регулярна інформація (річні звіти) відкритих акціонерних товариств та підприємств – емітентів облігацій (центральний апарат)	215
Особлива інформація відкритих акціонерних товариств та підприємств – емітентів облігацій	8530
Щоквартальна інформація про фінансовий стан та результати господарської діяльності акціонерних товариств та холдингових компаній зі значною державною часткою в статутному капіталі	570
Інформація про власників пакетів акцій 10% та більше або номінальних утримувачів цих акцій	6318
Щоденні звіти бірж	760
Щотижневі звіти бірж	384

Протягом 2001 року продовжувалась робота щодо розвитку ефективної системи розкриття інформації на фондовому ринку України, розбудови інформаційно прозорого національного ринку цінних паперів (додаток 4).

Створення «інформаційної прозорості» та відкритості фондового ринку забезпечується розкриттям емітентами цінних паперів інформації про свою фінансово-господарську діяльність, перспективи розвитку та за умови усунення проявів дискримінації суб'єктів фондового ринку.

Прийняття, обробка та аналіз звітів професійних учасників ринку цінних паперів сприяє дотриманню правил професійної діяльності та нормам професійної етики на фондовому ринку.

На підставі отриманих звітів у 2001 році готувалися аналітичні та інформаційні матеріали (більше 50-ти оглядів) про стан фондового ринку та за окремими видами професійної діяльності на ринку цінних паперів. Ця інформація оприлюднювалась у мережі Інтернет на офіційному Web-сайті Комісії.

У 2001 році була побудована глобальна комп'ютерна мережа центрального апарату Комісії.

На сьогоднішній день однією з головних проблем є відсутність електронних форматів звітності зберігачів, депозитаріїв, інвестиційних фондів та компаній. Потребують вдосконалення системи збору та обробки звітності реєстраторів, організаторів торгівлі, торговців цінними паперами, а також звітності емітентів цінних паперів. Лише єдиний підхід до розробки та запровадження програмних продуктів для збирання та обробки звітності у Комісії дозволить здійснювати ефективний моніторинг та контроль за діяльністю учасників ринку цінних паперів, а також своєчасно вживати заходів щодо виявлення правопорушень та їх запобігання.

Удосконалення процесів збирання та обробки інформації, оптимізація обсягів інформації, яка подається до Комісії, скорочення термінів її подання та оприлюднення – це питання 2002–2003 років.

Для реалізації цього підходу Комісії необхідно запровадити єдиний формат обміну даними у електронному вигляді між учасниками фондового ринку та Комісією. Ураховуючи, що у зв'язку з прийняттям змін до Кодексу України «Про адміністративні правопорушення» стосовно захисту прав на об'єкт права інтелектуальної власності, зокрема, у напрямку посилення відповідальності за використання неліцензійного програмного забезпечення всі користувачі комп'ютерної техніки будуть змушені купувати лише ліцензійне програмне забезпечення, процес узгодження єдиного формату обміну даними ще триває.

Найскоріше прийняття Верховною Радою України Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронний цифровий підпис», які встановлюють основні засади електронного документообігу та використання електронних документів в Україні, дозволить визнати електронний цифровий підпис рівнозначним власноручному підпису. Це дасть змогу відмовитись від практики подання звітності у паперовому вигляді і перейти на електронний.

Другий, а краще додатковий шлях розвитку інформаційних технологій у роботі Комісії – використання накопиченого досвіду щодо автоматизованого прийняття звітності через електронну пошту (E-mail). Звіти надсилаються до Комісії засобами електронної пошти на спеціальну адресу поштового серверу. Протягом 2001 року управлінням звітності впроваджено два «поштових роботи», які приймають оперативну інформацію від фондових бірж та торговельно-інформаційних систем та інформацію про власників 10 відсотків акцій емітента або номінальних утримувачів цих акцій.

Виходячи з перспектив розвитку інформаційного забезпечення діяльності ринку, Комісія протягом другого-третього кварталів 2002 року планує розпочати діяльність з сертифікації програмного забезпечення, яке використовується на фондовому ринку України, та проводити роботи з експертної оцінки програмного забезпечення для фондового ринку, а також видавати сертифікати на програмні модулі, які створюють файли звітності (засвідчуючи тим самим, що програма прийняття відповідної звітності може нормально отримувати та обробляти файли звітності, які створені програмним забезпеченням даного виробника).

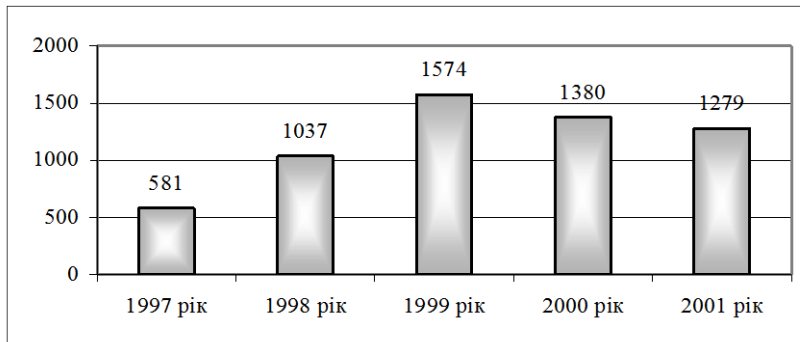
Контрольно-правова діяльність на фондовому ринку України

Відповідно до покладених на Комісію завдань щодо забезпечення Державного контролю за дотриманням учасниками фондового ринку вимог законодавства України про цінні папери протягом 2001 року здійснювалося :

- проведення перевірок учасників фондового ринку;
- координація діяльності щодо виявлення та розслідування правопорушень на ринку цінних паперів;
- підготовка для передачі в правоохоронні або інші органи матеріалів стосовно фактів порушень, за які передбачена адміністративна та кримінальна відповідальність, якщо до компетенції Комісії не входить накладання стягнень за відповідні порушення;
- контроль за реєстрацією акціонерів для участі у загальних зборах;
- співпраця з правоохоронними, іншими органами та установами у сфері попередження та розслідування правопорушень на ринку цінних паперів.

Територіальними управліннями Комісії протягом 2001 року було здійснено 1279 перевірок учасників фондового ринку, крім цього 20 перевірок проведено працівниками центрального апарату Комісії (**діаграма 1**).

Діаграма 1 . Перевірки учасників ринку у 1997-2001 рр.

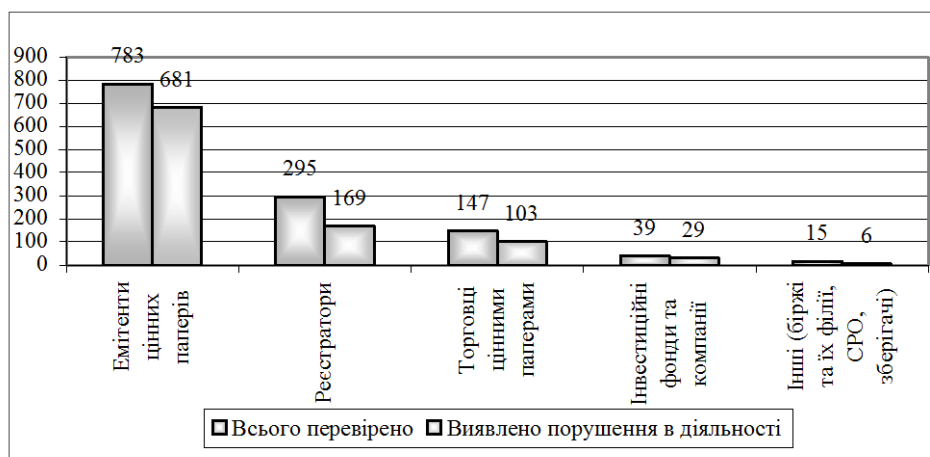
У 2001 році в структурі перевірок радикальних змін не відбулося. Переважна кількість учасників ринку, що перевіряються – це емітенти цінних паперів (таблиця 3).

Таблиця 3. Перевірки учасників ринку у 1997-2001 роках

Учасники ринку цінних паперів	1997 рік	1998 рік	1999 рік	2000 рік	2001 рік
Емітенти цінних паперів	306	431	720	729	783
Реєстратори	132	261	340	337	295
Торговці цінними паперами	71	206	313	196	147
Інвестиційні фонди та компанії	63	102	127	85	39
Інші (біржі та їх філії, СРО, зберігачі)	9	37	74	33	15
Усього	581	1037	1574	1380	1279

За результатами перевірок встановлено, що у діяльності 87,0% емітентів, 57,3% реєстраторів, 70,0% торговців, які перевірялися, мали місце порушення вимог чинного законодавства про цінні папери. В цілому структура порушників у порівнянні з минулими роками збереглася (діаграма 2).

Діаграма 2. Проведені перевірки та виявлені правопорушення у 2001 році

Комісією ведеться активна робота щодо захисту майнових інтересів акціонерів. Так, Комісія брала активну участь у судових засіданнях щодо захисту майнових інтересів держави в особі Фонду державного майна України щодо підтвердження права власності на пакети акцій акціонерних товариств.

Найбільшу кількість перевірок проведено управлінням Комісії в м. Києві та Київській області: 128, у т.ч. 14 – планових. Позапланові перевірки тут складають 89,1% від усієї кількості проведених перевірок.

Відомості про структуру позапланових перевірок за зверненнями державних органів наведено у таблиці 4.

Таблиця 4. Структура позапланових перевірок за зверненнями державних органів

Назва державного органу	Кількість проведених перевірок у 2000 р.	Кількість проведених перевірок у 2001р.	Частка у структурі позапланових перевірок, проведених у 2001 році
Адміністрація Президента України	0	38	6,5%
Прокуратура	145	136	23,2%
Міністерство внутрішніх справ	68	68	11,6%
Служба безпеки України	74	60	10,2%
Інше (Державна податкова адміністрація, обласна адміністрація тощо)	17	14	2,4%
Усього	304	316	53,9%

На виконання Розпорядження Президента України від 21.04.2001р. №114/201-рп «Про комісію з перевірки процесів створення, приватизації та фінансово-господарської діяльності державних (національних) акціонерних та холдингових компаній» Комісією спільно з іншими міністерствами та відомствами (КМУ, ФДМУ, ДПАУ, Міністерство економіки України, Державний комітет промислової політики України, КРУ, Антимонопольний комітет України, СБУ, МВС, Генеральна прокуратура України, Міністерство юстиції України) було проведено перевірки 32 державних (національних) та холдингових компаній. За результатами перевірок виявлено численні порушення чинного законодавства про цінні папери та складено 27 актів про правопорушення, винесено 15 попереджень, видано 20 розпоряджень про усунення порушень, накладено штрафних санкцій на суму 10,030 тис. грн.

Матеріали перевірок спільно з пропозиціями щодо внесення змін та доповнень до чинного законодавства, що регулює діяльність державних (національних) акціонерних та холдингових компаній, були направлені до Ради національної безпеки і оборони України та Адміністрації Президента України.

Типові порушення вимог чинного законодавства емітентами цінних паперів:

- нездійснення загального повідомлення про проведення загальних зборів акціонерів у місцевій пресі і в одному з офіційних друкованих видань Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України чи Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку; ігнорування виконавчим органом вимог акціонерів, що володіють у сукупності більш як 10% голосів, щодо скликання загальних зборів або включення до порядку денного загальних зборів додаткових питань (вимоги ст.43 Закону України «Про господарські товариства»);
- на загальних зборах не приймалося рішення про передачу реєстру власників іменних цінних паперів незалежному реєстратору (вимоги ст.9 Закону України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні»);
- акції товариства, розміщені при первинному випуску, несплачені протягом року (вимоги ст.33 Закону України «Про господарські товариства»);
- недотримання періодичності проведення щорічних загальних зборів акціонерів (вимоги ст.45 Закону України «Про господарські товариства»);
- порушення в оформленні Довіреності на право участі та голосування на загальних зборах акціонерів; виконавчим органом та спостережною радою товариства розглядаються питання, віднесені до виключної компетенції загальних зборів; на загальних зборах розглядаються питання, які не зазначені в порядку денному; до складу спостережної ради входять особи, що не є акціонерами даного товариства (вимоги ст.41 Закону України «Про господарські товариства»);
- до порядку денного загальних зборів виноситься питання «Різне», що порушує права акціонерів на попереднє ознайомлення акціонерів з порядком денним;

- неопублікування звітів про господарську діяльність у засобах масової інформації та ненадання їх держателям іменних акцій, а також ненадання особливої інформації (вимоги ст.24 та 25 Закону України «Про цінні папери і фондову біржу»);
- установчі документи не відповідають вимогам Закону України «Про господарські товариства»;
- протоколи рішень про випуск цінних паперів не містять інформації про строк, і порядок передплати акцій, їх оплати та переважне право на придбання акцій при новій емісії (вимоги ст.6 Закону України «Про цінні папери і фондову біржу»).

Типові порушення вимог законодавства торговцями цінними паперами:

- квартальні звіти не надаються або надаються до центрального апарату Комісії з порушенням термінів; інформація, що надається у квартальних звітах до центрального апарату Комісії, не співпадає з даними, що містяться в угодах або журналах, що є порушенням вимог Порядку подання звітності торговцями цінними паперами, затвердженого рішенням Комісії від 10.06.97 № 11/1;
- журнали реєстрації договорів ведуться з порушенням вимог; картки обліку операцій щодо виконання договорів ведуться та роздруковуються з порушенням вимог, встановлених Правилами здійснення торговцями цінними паперами комерційної та комісійної діяльності, затверджених наказом Комісії від 23.12.96 № 331;
- порушення вимог ст.28 Закону України «Про цінні папери і фондову біржу» – торгівля цінними паперами емітентів, у яких торговець володіє майном у розмірі більше 5% статутного фонду.

Типові порушення вимог законодавства реєстраторами:

- реєстратори подають звіти з порушенням встановлених термінів;
- інформація, що надається у звітах, не співпадає з даними системи реєстру.

Порушення вимог Положення про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, затвердженого рішенням Комісії від 26.05.98 № 60:

- не ведуться всі журнали, що входять до системи реєстру;
- приміщення, в яких зберігаються документи системи реєстрів, не відповідають встановленим вимогам;
- несвоєчасно відпрацьовуються запити;
- несвоєчасно відкриваються особові рахунки власників іменних цінних паперів;
- не видаються власникам іменних цінних паперів тимчасові свідоцтва про право власності на іменні цінні папери;
- несвоєчасно надаються або взагалі не надаються до Комісії чи Антимонопольного комітету України відомості про осіб, що володіють більш як 10% акцій від загального статутного фонду товариства;
- внесення до системи реєстру змін про перехід прав власності без наявності договорів купівлі-продажу, договорів доручення або інших цивільно-правових угод.

Типові порушення вимог законодавства інститутами спільного інвестування:

- не публікується в друкованих виданнях інформація, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню;
- опублікована інформація про випуск інвестиційних сертифікатів не співпадає з даними інвестиційної декларації;
- учасникам інвестиційних компаній не видаються інвестиційні сертифікати;
- інвестиційні сертифікати не зберігаються в депозитарії.

Пруденційний нагляд та захист прав інвесторів на ринку цінних паперів України

Метою запровадження пруденційного нагляду на фондовому ринку України є:

- зменшення систематичного та несистематичного ризиків;
- забезпечення захисту прав інвесторів шляхом застосування заходів щодо запобігання, усунення і недопущення порушень законодавства та недобросовісних дій професійними учасниками ринку цінних паперів у фінансовій сфері, застосування санкцій за порушення законодавства у межах повноважень, визначених чинним законодавством;
- створення умов для підвищення ефективності діяльності учасників фондового ринку;
- формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування пруденційного нагляду на ринку цінних паперів України;
- узагальнення практики застосування законодавства України з питань пруденційного нагляду, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення та впровадження на ринку цінних паперів України;
- координація діяльності державних органів з питань пруденційного нагляду на фондовому ринку України;
- формування привабливого інвестиційного клімату в країні та поживлення інвестиційних процесів на фондовому ринку.

Для здійснення контролю за учасниками ринку цінних паперів, запобігання вчиненню правопорушень на ринку цінних паперів та здійснення превентивних заходів, підготовки методичних рекомендацій щодо усунення правопорушень Комісією розроблено Основні засади розвитку пруденційного нагляду на фондовому ринку України, затверджені рішенням Комісії від 25.12.01 №393. На даний час на виконання вказаного рішення розробляються заходи щодо реалізації Основних засад розвитку пруденційного нагляду на фондовому ринку України.

Відповідно до покладених завдань Комісія повинна створити систему запобігання правопорушень, що пропонується виконати шляхом розробки та запровадження системи аналізу звернень юридичних та фізичних осіб щодо захисту прав інвесторів. Необхідно встановити граничні норми фінансових ризиків, у межах яких повинні діяти професійні учасники ринку цінних паперів.

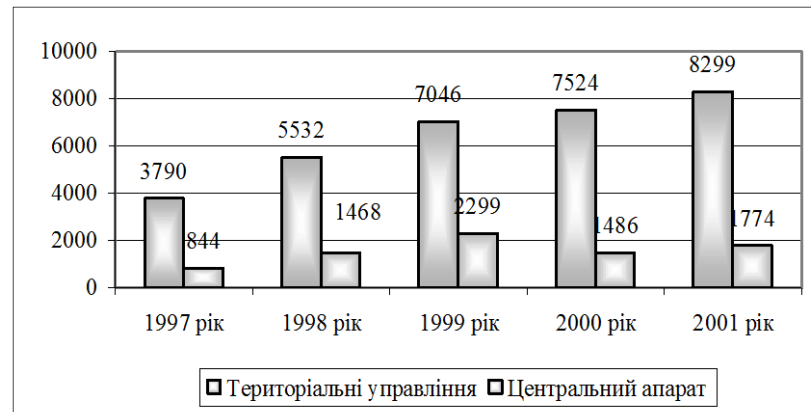
На виконання Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку України» від 26.03.01 № 198/2001 розроблено та направлено на розгляд до Кабінету Міністрів України проект Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів».

Одним із пріоритетних напрямів діяльності Комісії є створення сприятливого правового клімату на фондовому ринку. Це створить умови залученню коштів як вітчизняних, так і іноземних інвесторів в економіку України, захистить їх права і законні інтереси, дозволить запобігати правопорушенням на ринку цінних паперів, а в разі їх виявлення – оперативно і всебічно розслідувати.

Одним із джерел інформації про правопорушення на ринку цінних паперів є звернення громадян та юридичних осіб до Комісії.

За 2001 рік до Комісії надійшло 10,073 тис. звернень від громадян та учасників ринку цінних паперів щодо порушення їх прав та інтересів на фондовому ринку (**діаграма 3**).

Діаграма 3. Надходження звернень та скарг громадян до центрального апарату Комісії

Спеціалістами центрального апарату Комісії опрацьовано 98 звернень народних депутатів України, в яких порушувалися різноманітні питання діяльності учасників ринку цінних паперів, скарги громадян, юридичних осіб тощо.

Враховуючи наслідки масової приватизації, залучення до приватизації значної кількості громадян, відсутність інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо їх прав та обов'язків як учасників товариств, майже у 52% листів порушуються питання особливостей діяльності фінансових посередників.

У 33% листів порушуються питання діяльності акціонерних товариств та реєстроутримувачів з питань нарахування та виплати дивідендів або відсутності документів, що підтверджують право власності.

Громадянами у своїх листах порушувалися питання щодо нерозуміння особливостей діяльності інвестиційних фондів, взаємних фондів інвестиційних компаній та довірчих товариств та щодо процедури викупу інвестиційних сертифікатів.

На великий жаль, 15% листів, які надходять до Комісії, не відносяться до її компетенції. Вони порушують питання діяльності довірчих товариств, страхових компаній, повернення заощаджень, відшкодування коштів, вкладених в державну безпроцентну цільову позику.

За 17 зверненнями, що надійшли до центрального апарату Комісії (1% від їх загальної кількості), здійснено перевірки діяльності учасників ринку цінних паперів, з яких щодо 12 – встановлено порушення.

Основні питання, які порушуються громадянами у своїх листах щодо діяльності акціонерних товариств (26% від загальної кількості звернень):

- відсутність документів, що підтверджують права власності на цінні папери товариства;
- відсутність виплати дивідендів;
- відмова акціонерам у праві отримання інформації про діяльність товариства, ненадання для ознайомлення річних звітів, балансів, протоколів загальних зборів; відсутність персонального повідомлення акціонерів про терміни і місце проведення загальних зборів; порушення термінів повідомлень про проведення загальних зборів; порушення прав акціонерів при підготовці та проведенні загальних зборів; проведення загальних зборів акціонерів при відсутності кворуму у зв'язку з неявкою акціонерів, конфліктними ситуаціями тощо; порушення періодичності скликання загальних зборів; нескликання на вимогу акціонерів, що володіють достатньою кількістю голосів товариства, загальних зборів та невключення до порядку денного питань, запропонованих цими акціонерами;
- нерозподілення серед акціонерів викуплених акціонерним товариством власних акцій або розподіл їх з порушенням вимог чинного законодавства;

- включення до статутних та інших внутрішніх документів акціонерних товариств положень, які суперечать Законам України «Про власність», «Про господарські товариства», «Про цінні папери і фондову біржу»;
- прийняття рішення про передачу ведення реєстру іншому реєстратору без відповідного рішення загальних зборів акціонерів товариства.

Звернення громадян, які порушують питання діяльності зберігачів та торговців цінними паперами, практично відсутні.

Враховуючи вищенаведений попередній аналіз, основною формою захисту прав інвесторів є здійснення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань, що стосуються:

- порядку перереєстрації прав власності на цінні папери за наслідками цивільно-правових угод;
- порядку реорганізації товариств; порядку ліквідації товариств; порядку викупу товариством власних акцій; процедури скликання загальних зборів; нарахування та виплати дивідендів; порядку передачі акціонером своїх повноважень іншій особі;
- реєстраторів, які здійснюють ведення реєстру певного емітента;
- особливостей діяльності інвестиційних фондів та взаємних фондів інвестиційних компаній, порядку ліквідації та здійснення викупу інвестиційних сертифікатів та їх депонування тощо;
- місцезнаходження окремих учасників ринку цінних паперів;
- учасників ринку цінних паперів, щодо яких порушено цивільні, кримінальні справи, справи про банкрутство тощо;
- повноважень Комісії.

Судова і правова робота та правозастосування на фондовому ринку України

Протягом 2001 року працівники Комісії відповідно до покладених на них завдань:

- проводили роботу щодо перевірки відповідності нормативно-правових актів Комісії діючому законодавству (у зв'язку з прийняттям нових нормативно-правових актів),
- постійно надавали правову допомогу структурним підрозділам та територіальним органам Комісії,
- проводили роботу з узагальнення практики застосування чинного законодавства про цінні папери,
- працювали над запитами органів державної влади, суб'єктів фондового ринку, опрацьовували доручення Президента України, Прем'єр-міністра України, народних депутатів України.
- забезпечували додержання вимог чинного законодавства при провадженні у справах про правопорушення на ринку цінних паперів;
- захищали інтереси Комісії в судах та інших органах під час розгляду правових питань і спорів;
- забезпечували додержання вимог чинного законодавства при накладенні санкцій за порушення вимог чинного законодавства при накладанні санкцій за порушення вимог законодавства на ринку цінних паперів.

У 2001 році здійснювалася робота з опрацювання законопроектів, приведення у відповідність до законодавства нормативно-правових актів Комісії у зв'язку з прийняттям вищезазначених законів.

Крім того, Комісією було опрацьовано близько 950 запитів, серед них, зокрема, близько 165 запитів від територіальних управлінь Комісії, близько 145 від органів державної влади, 640 від суб'єктів фондового ринку.

Здійснювалася контроль за реєстрацією акціонерів Національного депозитарію України для участі у загальних зборах.

Аналізуючи запити, які надходили до Комісії, можна зробити висновок, що найбільш проблемними є питання, що виникають у суб'єктів фондового ринку в зв'язку з прийняттям нової редакції Положення про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, Положення про облік прав власності нерезидентів на цінні папери українських емітентів, а також у зв'язку з прийняттям Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності». Актуальними є питання, що виникають у зв'язку з застосуванням Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Протягом 2001 року до Комісії надійшло 49 позовних заяв від учасників фондового ринку, з них:

19 позовних заяв про визнання недійсними рішень Комісії щодо емісії акцій;

10 позовних заяв про визнання недійсними постанов про накладання санкцій за правопорушення на ринку цінних паперів.

Учасниками фондового ринку було подано 20 позовних заяв з інших питань, що стосуються фондового ринку та господарської діяльності Комісії.

Протягом 2001 року працівники Комісії брали участь у судових справах, що розглядалися:

- Вищим господарським судом України – 15 справ;
- Київським апеляційним господарським судом – 9 справ;
- Київським апеляційним міським судом – 2 справи;
- господарським судом м. Києва – 25 справ;
- Голосіївським місцевим судом м. Києва – 6 справ;
- Печерським місцевим судом м. Києва – 2 справи;
- Харківським місцевим судом м. Києва – 1 справа;

За результатами розгляду справ:

- задоволено 13 позовів до Комісії;
- відмовлено в 28 позовах до Комісії;
- знаходиться у провадженні – 8 справ.

Так, протягом 2001 року було розглянуто 461 справу про правопорушення на ринку цінних паперів.

За результатами розгляду справ про правопорушення на ринку цінних паперів центральним апаратом Комісії було накладено 409 санкцій, з них:

- попереджень – 120,
- штрафів – 276 на суму 156,34 тис. грн.,
- анульовано дію дозволу на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів – 5,
- зупинено обіг цінних паперів – 3,
- зупинено дію дозволу на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів – 5.

Протягом 2001 року Комісією було накладено санкцій у вигляді штрафів на загальну суму 5,636 млн. грн. зі сплатою до державного бюджету.

За наслідками розгляду справ про правопорушення на ринку цінних паперів центральним апаратом Комісії було закрито 29 справ про правопорушення на ринку цінних паперів.

Протягом 2001 року було розглянуто 122 скарги на постанови про накладання санкцій за правопорушення на ринку цінних паперів. Щодо цих скарг підготовлено висновки та відповідні проекти рішень Комісії, які винесено для розгляду на засідання Комісії.

Координація діяльності територіальних органів

Відповідно до Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», яким визначені правові засади здійснення державного регулювання фондового ринку та контролю за випуском і обігом цінних паперів та їх похідних в Україні, до системи Комісії входять її центральний апарат та територіальні органи.

Відповідно до статей 6, 7 зазначеного Закону територіальні органи Комісії діють на основі Положень, що затверджуються Комісією, і під час виконання покладених на них завдань взаємодіють з іншими центральними органами виконавчої влади, відповідними органами Автономної Республіки Крим та областей України, місцевими органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування.

З метою забезпечення координації діяльності територіальних органів протягом 2001 року здійснювалася діяльність щодо:

- залучення територіальних органів Комісії до розробки проектів законів, нормативно-правових актів, рішень, роз'яснень Комісії;
- реалізації проектів і програм розвитку ринку цінних паперів та його інфраструктури територіальними органами Комісії у регіонах;
- організації розробки, створення та ведення інформаційних баз даних;
- контролю за діяльністю територіальних органів з виконання покладених на них обов'язків;
- узагальнення і підготовки керівництву Комісії висновків та інформації про діяльність територіальних органів Комісії, пропозицій про моральне та матеріальне заохочення їх співробітників;
- обробки та аналізу поточних та річних звітів територіальних органів Комісії;
- узагальнення досвіду взаємодії територіальних органів Комісії з місцевими органами державної влади;
- узагальнення досвіду взаємодії з місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування;
- організації та проведення семінарів, нарад з питань розвитку фондового ринку.

Комісія постійно приділяє належну увагу вдосконаленню взаємодії зі своїми територіальними органами та іншими державними органами України щодо регулювання фондового ринку, створює атмосферу конструктивного співробітництва у цій сфері з усіма зацікавленими органами, установами та організаціями.

Територіальні органи Комісії тісно співпрацюють з обласними державними адміністраціями, місцевими органами виконавчої влади при вирішенні ряду питань формування і розвитку ефективного та прозорого ринку цінних паперів у регіонах шляхом:

- підготовки пропозицій до поточних планів роботи облдержадміністрацій, відповідних довгострокових регіональних програм і заходів економічного розвитку та участі у їх виконанні в межах компетенції;
- систематичного інформування та звітування про стан фондового ринку регіонів, особливості та проблеми його розвитку, шляхи розв'язання цих проблем;
- проведення навчання працівників облдержадміністрацій, місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з актуальних питань фондового ринку в Україні;
- участі у проведенні оперативних нарад із заступниками голів райдержадміністрацій, керуючими справами виконкомів міських рад, завідуючими юридичними відділами з питань державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема, акціонерних товариств, та взаємодії з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування у цій сфері;
- участі у виконанні завдань за підсумками розгляду роботи народногосподарських комплексів областей та надання пропозицій щодо виправлення недоліків, насамперед, через застосування інструментів ринку цінних паперів.

Практично всі питання, які пов'язані з випуском і обігом цінних паперів у регіонах, управлінням державними пакетами акцій у статутних фондах акціонерних товариств, випусками облігацій місцевих позик, вексельним обігом, які вирішуються під егідою обласних державних адміністрацій, погоджуються з територіальними управліннями Комісії.

Територіальні управління Комісії також співпрацюють з державними органами регіонів, діяльність яких пов'язана з контролем на фондовому ринку у межах їх повноважень, визначених законодавством, а саме:

- з органами прокуратури – щодо стягнення накладених Комісією штрафів, здійснення перевірок дотримання учасниками ринку цінних паперів регіонів вимог законодавства про цінні папери;
- з судами та арбітражними судами – щодо реалізації повноважень Комісії у сфері захисту прав інвесторів та інших учасників фондового ринку;
- з органами служби безпеки та внутрішніх справ – щодо попередження та боротьби з правопорушеннями на ринку цінних паперів;
- з обласними управліннями юстиції – щодо взаємного інформування про зміни законодавства та порядок його застосування;
- з органами приватизації – щодо підготовки документів на реєстрацію випусків акцій підприємств, що приватизуються, вирішення питань, які виникають під час реалізації повноважень з управління державними корпоративними правами;
- з регіональними органами Антимонопольного комітету України – щодо обміну інформацією під час реалізації завдань, покладених на Комісію та АМКУ згідно з діючим законодавством;
- з іншими місцевими органами виконавчої влади відповідно до їх компетенції (органами державної податкової служби, статистики тощо).

У більшості територіальних управлінь Комісії їх керівники та працівники з дозволу Комісії протягом 2001 року брали участь у діяльності різних комісій, комітетів та інших органів, що формуються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування (**додаток 5**).

Уповноважені особи та інші посадові особи територіальних управлінь Комісії брали участь у виконанні регіональних програм та інших запланованих заходів економічного розвитку регіонів у частині функціонування ринку цінних паперів та їх похідних, направлених на:

- виконання Указу Президента України від 26.03.01 №198/2001 «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку України»;
- виконання постанови Кабінету Міністрів України від 14.08.01 №1046 «Про затвердження Заходів щодо реалізації Основних напрямів розвитку фондового ринку на 2001-2005 роки»;
- виконання положень Послання Президента України до Верховної Ради України «Україна: поступ у XXI сторіччя. Стратегія економічного та соціального розвитку на 2000-2004 роки»;
- виконання завдань, поставлених Президентом України на засіданні Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю 14.12.99;
- забезпечення прозорості приватизаційних процесів і запобігання фактам зловживань у цій сфері;
- виконання довгострокових програм залучення інвестицій у розвиток економіки регіонів, перспективних планів стабілізації економіки регіонів, програм здійснення антикризових заходів.

На виконання Указу Президента України від 26.03.01 №198/2001 «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку України» та постанови Кабінету Міністрів України від 14.08.01 №1046 «Про затвердження Заходів щодо реалізації Основних напрямів розвитку фондового ринку на 2001-2005 роки» територіальними органами Комісії спільно з Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями у 2001 році була проведена робота з розробки та затвердженню заходів щодо розвитку фондового ринку України у 2001-2005 роках.

Міжнародна діяльність Комісії

Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку співпрацює з органами регулювання ринку капіталів інших країн, міжнародними організаціями та іноземними інвесторами в рамках чинного законодавства та у відповідності із загальнодержавною політикою у сфері зовнішніх відносин, яка має багатовекторний характер та орієнтована на запровадження в Україні світових стандартів регулювання економіки.

За час свого існування Комісія започаткувала та здійснювала активну співпрацю з більшістю міжнародних організацій, які працюють в галузі ринку капіталів та фінансових послуг, включаючи Міжнародну організацію Комісій з цінних паперів (IOSCO), Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD), Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC), Світовим банком, а також з Комісіями з цінних паперів інших країн та Міжнародними донорськими організаціями, які працюють в Україні. Так, у вересні 1996 року Комісія стала постійним членом IOSCO, було встановлено контакти з Комісією з цінних паперів та бірж США, за станом на 01.01.01 було підписано міжвідомчі Меморандуми про взаєморозуміння та обмін інформацією з Державною комісією ринку цінних паперів Молдови та з Комісією з нагляду за ринком цінних паперів Китайської Народної Республіки. Розвиток міжнародних зв'язків Комісії здійснювався, головним чином, за такими основними напрямами:

- співробітництво з міжнародними організаціями, насамперед, з Міжнародною організацією Комісій з цінних паперів (IOSCO) та Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD);
- двостороннє співробітництво з органами регулювання ринків цінних паперів в інших країнах у рамках підписаних Меморандумів про взаєморозуміння;
- інформування громадськості про стан та перспективи розвитку, законодавчу та регулятивну базу на фондовому ринку України шляхом участі у міжнародних симпозиумах та конференціях із проблемних питань регулювання фондового ринку, опрацювання запитів від іноземних інвесторів, розміщення на Web-сайті Комісії нормативної та законодавчої бази про ринок цінних паперів України англійською мовою, перекладу та розповсюдження інформаційних довідок, доповідей керівництва Комісії тощо;
- співробітництво з міжнародними донорськими організаціями, які реалізують в Україні проекти, спрямовані на розвиток фондового ринку України.

2001 рік відзначився розширенням пріоритетних сфер співробітництва Комісії з міжнародною спільнотою, зокрема, в якості пріоритетного визначено напрямок розширення співробітництва з установами Європейського Союзу як у рамках Комітету із співробітництва «Україна - ЄС», так і безпосередньо з Генеральними Директоратами ЄС, відповідальними за регулювання ринку капіталу в країнах ЄС.

На десятому засіданні Українсько-американського Комітету з економічного співробітництва, яке проходило у Києві 27 листопада 2001 року, було відзначено позитивні результати попередньої українсько-американської співпраці щодо вдосконалення системи регулювання ринку цінних паперів в Україні та вирішено продовжити співробітництво у цьому секторі, зокрема, в рамках нового проекту Агентства міжнародного розвитку США (USAID) «Міжнародні стандарти бізнесу – корпоративне управління», який реалізується компанією FMI. Значно розширено співробітництво з Федеральною комісією з ринку цінних паперів Росії та країнами СНД.

Двостороннє співробітництво Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку з органами регулювання ринків цінних паперів інших країн здійснюється в рамках Меморандумів про взаєморозуміння з відповідними організаціями. На цей час Комісією підписано три міжвідомчі Меморандуми про взаєморозуміння: з Державною комісією ринку цінних паперів Молдови, з Комісією з нагляду за ринком цінних паперів Китайської Народної Республіки та Федеральною комісією з ринку цінних паперів Росії. На завершальному етапі узгодження знаходяться Меморандуми про взаєморозуміння з Комісіями з цінних паперів Бразилії та Аргентини.

За результатами засідання українсько-єгипетського Комітету з економічного співробітництва було ініційовано підписання міжвідомчого Меморандуму про обмін інформацією з Товариством із регулювання ринку капіталів Єгипту. Також ініційовано підписання Меморандуму про взаєморозуміння з Комісіями з цінних паперів Корейської Республіки та Киргизької Республіки.

Зважаючи на розширення регіонального співробітництва, на початку 2002 року заплановано виступити з ініціативою стосовно підписання Меморандумів про взаєморозуміння з відповідними відомствами Болгарії, Латвії, Литви та Польщі.

Укладення двосторонніх міжвідомчих меморандумів про взаєморозуміння сприяє налагодженню ефективнішого взаємовигідного співробітництва з органами регулювання ринків цінних паперів інших країн з метою забезпечення більш вільного обміну інформацією та об'єднання зусиль щодо захисту прав інвесторів, а також боротьби з правопорушеннями на фондовому ринку, більшість яких останнім часом набувають інтернаціонального характеру.

Отже, міжнародні зв'язки Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку націлені на створення необхідних умов для ефективного, прозорого, регульованого та упорядкованого фондового ринку, функціонування якого буде відповідати міжнародним прийнятими нормам та принципам.

Координація підготовки фахівців фондового ринку

Відповідно до статті 7 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку координує роботу з підготовки фахівців з питань фондового ринку.

За станом на 01.01.02 Комісія уклала договори щодо навчання фахівців з питань фондового ринку з 13 навчальними закладами України за такими спеціалізаціями:

- фахівець з ведення реєстру власників іменних цінних паперів;
- фахівець з торгівлі цінними паперами;
- фахівець з депозитарної діяльності;
- фахівець з організації торгівлі;
- керівні посадові особи акціонерних товариств з питань фондового ринку та корпоративного управління;
- арбітражний керуючий для провадження справ про банкрутство професійних учасників ринку цінних паперів в Україні.

Відповідне навчання з вересня 1996 року по грудень 2001 року пройшли **12643** особи (таблиця 5).

Таблиця 5. Кількість фахівців фондового ринку, які пройшли навчання у 1996-2001 рр.

	1996 рік	1997 рік	1998 рік	1999 рік	2000 рік	2001 рік	Усього
Регстратори	1359	2186	865	628	403	405	5846
Торговці	-	1905	1232	1033	774	626	5570
Депозитарії	6	260	400	174	163	127	1130
Організатори торгівлі	-	25	-	42	-	30	97
Усього	1365	4376	2497	1877	1340	1188	12643

Усього в Україні за станом на 01.01.02 атестовано **16142** особи (таблиця 6).

Таблиця 6. Кількість фахівців фондового ринку, які атестовані у 1996-2001 рр.

	1996 рік	1997 рік	1998 рік	1999 рік	2000 рік	2001 рік	Усього
Регстратори	1458	3210	907	996	529	448	7548
Торговці	13	2688	1349	1313	876	763	7002
Депозитарії	76	413	368	272	185	149	1463
Організатори торгівлі	-	31	-	59	1	38	129
Усього	1547	6342	2624	2640	1591	1398	16142

Сертифікація осіб проводиться згідно з Положенням про сертифікацію осіб, що здійснюють професійну діяльність з цінними паперами в Україні, затвердженого рішенням Комісії від 29.07.98 №93.

З дати набуття чинності рішення Комісії від 16.12.99 №263 «Щодо встановлення розмірів плати за реєстрацію фондової біржі, торговельно-інформаційної системи, саморегулювальної організації, правил фондової біржі та іншого організаційно оформленого ринку цінних паперів, сертифікацію осіб, що здійснюють професійну діяльність з цінними паперами в Україні» до державного бюджету за реєстрацію документів, поданих на сертифікацію, надійшло 181 тис.грн.

Діяльність Комісії по роботі з громадськістю

Протягом 2001 року діяльність Комісії досить ефективно висвітлювалася вітчизняними та зарубіжними засобами масової інформації.

Найбільша увага приділялась висвітленню питань щодо реформування регуляторної політики на фондовому ринку. З цією метою протягом року було проведено 14 прес-конференцій. Серед них:

- «Сучасний стан і тенденції розвитку фондового ринку в Україні. Аналіз діючого законодавства з питань інститутів спільного інвестування»;
- «Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку України» та стратегія розвитку ринку цінних паперів до 2005 року»;
- «Ліцензування професійної діяльності на ринку цінних паперів»;
- «Звітність емітентів: підсумки року та проблеми 2001-го»;
- Круглий стіл «Перспективи розвитку інститутів спільного інвестування»;
- «Щодо питань видачі ліцензій на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів»;
- «Основні напрями діяльності та завдання територіальних органів Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо виконання Указу Президента України від 26.03.01 № 198/2001 «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку України» (м. Черкаси);
- «Стан фондового ринку на сучасному етапі».

Фахівці Комісії з питань роботи з засобами масової інформації постійно співпрацюють з представниками преси, домагаючись об'єктивного розгляду на сторінках газет та журналів України висвітлення питань формування державної політики на ринку цінних паперів, та сприяння розвитку і функціонуванню фондового ринку на сучасному етапі.

Якісний аналіз діяльності Комісії по роботі з громадськістю у 2001 році, зміни, що відбувалися протягом року в державній політиці щодо регулювання фондового ринку та контролю за діяльністю його професійних учасників, дає підстави зазначити тенденції:

- у засобах масової інформації ґрунтовно висвітлюються процеси розвитку ринку цінних паперів;
- значно збільшено кількість та розширено діапазон засобів масової інформації, що публікували матеріали про діяльність Комісії, її територіальних органів у регіонах, принципах та стратегічних напрямках державної політики на ринку цінних паперів;
- досягнуто домовленості з рядом засобів масової інформації, які у 2001 році зареєстрували свої видання.

Здійснюється постійна співпраця з понад 30 засобами масової інформації, серед яких такі інформаційні агентства: УНІАН, Інтерфакс, Українські новини, Український фінансовий сервер, Експрес-інформ («Вікно в Україну») та інші.

Комісія співпрацює з такими виданнями як «Урядовий кур'єр», «Українская инвестиционная газета», «Цінні папери України», «Бюлетень. Цінні папери України», «Вісник. Цінні папери», «Деловая Украина», «Закон і бізнес», «Бізнес», «Галицькі контракти»,

«Фондова панорама», «Дивіденди». Майже у кожному номері ці газети публікували повідомлення про діяльність Комісії та її територіальних органів.

В інших виданнях – журналах «Фондовый рынок», «Рынок капитала», у газетах - «Зеркало недели», «Факты», «Киевские ведомости», «Сегодня», «День», «Деловая столица», «Вечерние вести» та в інших досить часто друкуються статті, інформації щодо діяльності Комісії, що сприяє виконанню завдань Освітньої програми з питань фондового ринку України, визначених Указом Президента України та постановою Кабінету Міністрів України. Протягом року було опубліковано понад 300 таких публікацій у вищезазначених засобах масової інформації.

У 2001 році фахівці Комісії провели відповідну роботу щодо виконання завдань, поставлених у Посланні Президента України до Верховної Ради «Поступ у XXI сторіччя. Стратегія економічної та соціальної політики на 2000-2004 роки», а також на виконання Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку України» від 26.03.01 № 882/2001.

Систематично ведеться моніторинг публікацій, виступів, інтерв'ю керівників та фахівців центрального апарату Комісії, який оперативно надається начальникам функціональних управлінь центрального апарату та територіальних управлінь.

Моніторинг найбільш таких важливих повідомлень, що стосуються широкого кола громадськості та зачіпають інтереси більшості населення держави, щомісяця надається до Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України.

Особлива увага приділяється своєчасній публікації нормативно-правових актів Комісії в офіційному виданні Міністерства юстиції України «Офіційний вісник України» та в офіційних виданнях Комісії – газетах «Вісник. Цінні папери», «Цінні папери України», «Бюлетень. Цінні папери України», «Украинская инвестиционная газета», «Деловая Украина», «Фондова панорама».

Протягом 2001 року було опубліковано понад 60 рішень, роз'яснень Комісії, які потребували оприлюднення відповідно до вимог чинного законодавства (**додаток 6**).

До бюлетеня «Вікно в Україну» оперативно надаються інформаційні повідомлення, які дають можливість постійно інформувати державні та політичні установи про діяльність Комісії. У вищезазначених періодичних виданнях України протягом року надруковано до 900 новин Комісії, матеріалів прес-конференцій, інформації про діяльність управлінь та самостійних відділів тощо.

Територіальні управління відповідно до своїх повноважень постійно працюють з регіональними засобами масової інформації щодо роз'яснень вимог та положень законодавчих актів і нормативних документів Комісії.

Протягом року щоденно оновлювалась інформація у розділі «Новини» WEB-сайту Комісії, щотижня надаються інформаційні повідомлення до інформаційного бюлетеня прес-служби Кабінету Міністрів України «Тиждень уряду», Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України.

Підготовлено збірник «Державне регулювання на ринку цінних паперів України», що містить законодавчі та нормативні документи за період 1999 – 2001 рр. за станом на 15.12.01.

Кадрове забезпечення діяльності Комісії

Протягом 2001 року в Комісії проводилась цілеспрямована робота щодо кадрового забезпечення, добору та розстановки кадрів для якісного і в повному обсязі виконання завдань, покладених на Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку, відповідно до вимог чинних законодавчих та нормативних актів.

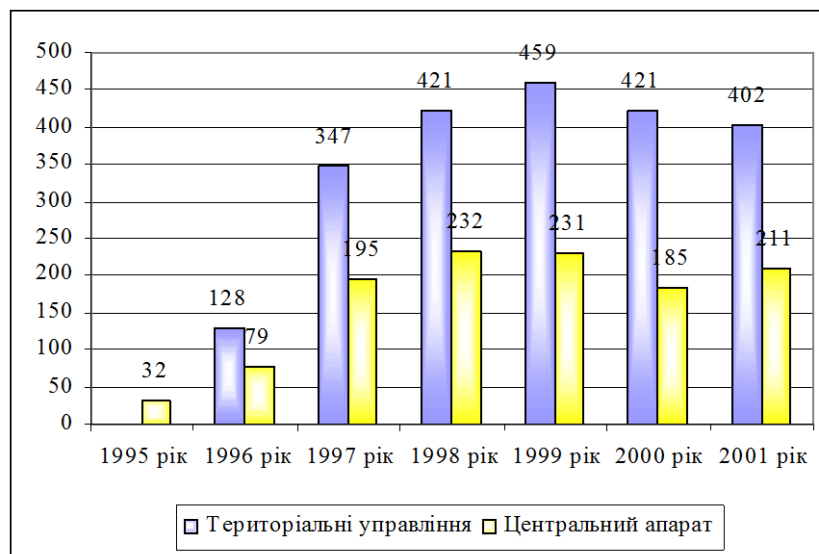
У зв'язку з прийняттям Закону України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії», Указів Президента України «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку України» та «Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента

України та органів державної влади» з урахуванням результатів функціонального обстеження, яке проводилось у листопаді-грудні 2000 року, було здійснено перерозподіл чисельності між територіальними органами Комісії та її центральним апаратом із збільшенням останнього на 25 штатних одиниць.

У результаті реорганізації структури центрального апарату та територіальних органів здійснено перерозподіл функцій між структурними підрозділами та окремими працівниками, що, головним чином, сприяло поліпшенню діяльності Комісії.

За станом на 01.01.02 штатна чисельність центрального апарату становила 234 одиниці, фактична – 211 осіб (із них державних службовців 204), територіальних органів – відповідно 450 і 402 (діаграма 4).

Діаграма 4. Кількість працівників Комісії

Із загальної чисельності центрального апарату чоловіки складають 32,7%, а жінки – 67,3%, в територіальних органах відповідно 32,1% і 67,9%. Порівняно з 2000 роком чисельність жінок у центральному апараті збільшилась на 3,1%, в територіальних органах – на 2,9%.

Керівний склад центрального апарату налічує 64 керівники різного рівня, з них чоловіків 48,4%, жінок – 51,6%. Із 123 керівних працівників територіальних органів чоловіки складають 48%, жінок – 52%, що практично відповідає розподілу попереднього року. Усі керівні працівники центрального апарату та територіальних управлінь мають вищу освіту.

Серед державних службовців центрального апарату повну вищу освіту мають 92,2% осіб, у тому числі економічну – 35,3%, юридичну – 12,3%, в територіальних управліннях – 87,7%, у тому числі економічну 44,7%, юридичну – 14%.

У Комісії працює один доктор економічних наук та 13 кандидатів наук, у тому числі 7 – у центральному апараті, 6 – у територіальних органах.

Такий стан свідчить про високий освітній рівень працівників Комісії, який суттєво не змінюється протягом останніх двох років.

Більшу частину державних службовців Комісії складає молодь віком до 30 років, якої у центральному апараті майже 53%, а в територіальних управліннях більше 60% від загальної чисельності.

Порівняно з минулим роком у 2001 році знизилась плинність кадрів у центральному апараті майже вдвічі (з 35,3% до 17,5%), а в територіальних органах залишилася на тому ж рівні.

Для заміщення посад державних службовців, а також для просування їх по службі, у 2001 році було сформовано кадровий резерв Голови Комісії на керівні посади у

центральному апараті та територіальних органах. Усі особи, зараховані до резерву, мають вищу освіту, у його складі – молодь віком до 40 років становить 68%, переважна більшість якої має професійні навички, що ґрунтуються на сучасних спеціальних знаннях і аналітичних здібностях для прийняття та успішної реалізації управлінських рішень. Як результат, у центральному апараті майже кожен третій призначався на посаду з кадрового резерву.

З метою підвищення кваліфікації державних службовців керівництвом Комісії постійно проводиться робота щодо залучення працівників центрального апарату та територіальних органів Комісії до різних форм навчання. Так, протягом року за професійними програмами підготовки фахівців фондового ринку і корпоративного управління підвищили кваліфікацію 30 державних службовців центрального апарату Комісії та 33 – територіальних органів, з питань запобігання та протидії корупції – 83 центрального апарату і 127 – територіальних органів. У травні 25 керівників територіальних органів та 10 керівників структурних підрозділів центрального апарату Комісії навчалися в Інституті підвищення кваліфікації кадрів Української Академії державного управління при Президентові України. Сім осіб керівного складу центрального апарату та два начальники територіальних управлінь брали участь у навчальних програмах з питань регулювання ринку цінних паперів і корпоративного управління за кордоном.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2000 року №1922 та з метою підвищення ефективності діяльності державних службовців, оцінки результатів їх роботи, ділових та професійних якостей, які вони проявляють при виконанні службових обов'язків, у 2001 році проводилась атестація державних службовців центрального апарату Комісії та її територіальних органів.

Між Комісією та 13 вищими навчальними закладами України укладені договори, на підставі яких протягом року в центральному апараті була проведена практика 27 студентів за освітніми спрямуваннями «Економіка», «Міжнародна економіка», «Фінанси» та «Правознавство».

Фінансове забезпечення Комісії

Комісією здійснювалася діяльність з організації планово-фінансової, бухгалтерської роботи, обліку в центральному апараті та у підвідомчих установах безпосереднього підпорядкування, контроль за раціональним використанням державної власності.

У 2001 році здійснювався систематичний контроль за процесом виконання кошторису видатків при розрахунках із підприємствами, організаціями й особами, складалася зведена періодична й річна звітність за всіма видами діяльності Комісії, яка подавалася у відповідні терміни до Державного казначейства України, Міністерства фінансів України та Рахункової палати.

Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку фінансується за рахунок загального фонду Державного бюджету України. При формуванні проекту державного бюджету на 2001 рік були враховані вимоги постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2000 року № 937 “Про формування проекту Державного бюджету України на 2001 рік, його попередні показники та заходи щодо підготовки проекту Закону про Державний бюджет України на 2001 рік”, зокрема, обмеження капітальних видатків.

Законом України “Про Державний бюджет України на 2001 рік” від 7 грудня 2000 року № 2120-III ДКЦПФР передбачено видатки на суму 10,3 млн. грн., з них за КФКВ 180209 “Створення Національної депозитарної системи та системи моніторингу фондового ринку” – 2,5 млн. грн.

Кошторисом доходів та видатків на 2001 рік за КФКВ 010113 “Апарат міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та їх місцевих органів” було затверджено видатки загального фонду на суму 7,8 млн. грн.

При визначенні фінансових потреб Комісії щодо функції “Апарат міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та їх місцевих органів” було враховано розрахунки

потреб видатків центрального апарату та територіальних управлінь, які становили 11,8 млн. грн., або 66,4% затверджених видатків. При оплаті праці було передбачено видатків на суму 3,7 млн. грн., або 82,5% потреби, розрахованої відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 грудня 1999 року № 2288 “Про впорядкування умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та їх виконавчих органів, органів прокуратури, судів та інших органів”.

Таким чином, всього за КФКВ 010113 відхилення видатків, затверджених в бюджеті, від потреби (без урахування капітальних видатків), становило 3,9 млн. грн. або 33,6%, у тому числі на оплату праці – 789,6 тис. грн. або 17,5% від потреби.

Слід зауважити, що порівняно з 2000 роком видатки на оплату праці збільшилися. Так, середня заробітна плата у центральному апараті у 2000 році становила 373,8 грн., а в 2001 році – 670 грн. (при чисельності 200 штатних одиниць) та 619 грн. (при чисельності – 225 штатних одиниць). Середня заробітна плата у територіальних управліннях суттєво не змінилася: у 2000 році вона становила 310,5 грн., а в 2001 році – 373,8 грн.

У зв'язку з відсутністю фінансування капітальних видатків складною залишилася ситуація із забезпеченням комп'ютерною технікою та програмним забезпеченням як в центральному апараті, так і в територіальних управліннях, які лише частково забезпечені оргтехнікою та необхідним обладнанням.

Аналіз виконання кошторису доходів і видатків на 2001 рік свідчить, що недофінансування в Комісії інших видатків (крім заробітної плати) становить 745,6 тис. грн. або 26,6% річних призначень, у тому числі у центральному апараті – 25,7% (428,5 тис. грн.), у територіальних управліннях – 28,1% (317,1 тис. грн.).

Таким чином, неповне врахування потреби Комісії у видатках Державного бюджету України, значне недофінансування, утворення кредиторської заборгованості не дозволяє в повній мірі здійснювати покладені на Комісію завдання.

3. Дорадчі органи Комісії, консультаційно-експертна робота

Відповідно до ст.5 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.96 р. №448/96-ВР та Указом Президента України від 10.05.97 №409\97 була утворена Координаційна рада при Президентові України з питань функціонування ринку цінних паперів.

До складу Координаційної ради входять керівники державних органів, що у межах своєї компетенції здійснюють контроль або інші функції управління щодо фондового ринку та інвестиційної діяльності в Україні. Очолює Координаційну раду Голова Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Склад та Положення про Координаційну раду затверджує Президент України за поданням Голови Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Координаційна рада створена як консультативно-дорадчий орган при Президентові України. До основних завдань роботи Координаційної ради належать:

- підготовка пропозицій стосовно координованості державної політики, яка реалізується відповідними державними органами щодо розвитку і функціонування ринку цінних паперів та їх похідних, удосконалення організаційних структур, форм і методів регулювання ринку цінних паперів;
- забезпечення координації та оперативності дій державних органів, спрямованих на прискорення розвитку і становлення ринку цінних паперів та їх похідних, контролю процесів розвитку ринку цінних паперів в Україні;
- аналіз законодавства України та розроблення пропозицій, проектів нормативно-правових актів з питань захисту прав інвесторів на фондовому ринку України.

Рішення Координаційної ради, прийняті у межах її компетенції, мають рекомендаційний характер і є обов'язковими до розгляду органами виконавчої влади, підприємствами, установами, організаціями.

Основною формою роботи Координаційної ради при Президентіві України з питань функціонування ринку цінних паперів в Україні є засідання. За час існування Ради було проведено десять засідань, на яких розглядалися стратегічні питання функціонування фондового ринку та координованості державної політики в Україні.

На виконання рішень Координаційної ради проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» щодо звільнення від оподаткування надходження коштів при випуску корпоративних облігацій було внесено на розгляд до Верховної Ради України, а згодом і прийнято. Також був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законів України з метою стимулювання інвестиційної діяльності», який суттєво вплинув на зменшення податкового тиску на учасників ринку та сприяв поліпшенню інвестиційного клімату.

За рекомендацією Координаційної ради Президентом України було включено до переліку законопроектів, що потребують першочергового розгляду у Верховній Раді України, наступні: «Про цінні папери і фондовий ринок», «Про обіг векселів в Україні», «Про похідні цінні папери», «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)», та «Про оподаткування прибутку підприємств».

Координаційна рада при Президентіві України з питань функціонування ринку цінних паперів в Україні протягом свого існування сприяє забезпеченню належних умов для розбудови фондового ринку України, створенню сприятливого інвестиційного клімату, підвищенню захисту прав власності громадян та юридичних осіб, забезпеченню рівного доступу на ринок капіталів усіх його учасників як важливої умови реалізації економічних реформ в Україні.

Отже, Координаційна рада при Президентіві України з питань функціонування ринку цінних паперів надалі буде відігравати значну роль у процесах подальшої розбудови вітчизняного фондового ринку, залученні капіталів та повернення довіри населення до фінансових інструментів, сприянню реалізації напрямів, визначених Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо розвитку фондового ринку».